



# ORTADOğU GÜNDEMİ

13-19 Haziran 2022

2022

## ■ SURİYE GÜNDEMİ

### • Uluslararası Gündemde Suriye

AB sözcüsü Luis Miguel Bueno, Avrupa Birliği'nin Suriyeli mültecilerin güvenli dönüşü için koşulların henüz sağlanmadığına inandığını söyledi. Bueno, AB'nin mültecilerin Avrupa topraklarında korunmasını sağlamak için mevcut politikasını sürdürdüğünü vurguladı.<sup>1</sup>

Astana formatı kapsamında Suriye konulu uluslararası toplantının 18. turu 15-16 Haziran tarihlerinde Kazakistan'ın başkenti Nur-Sultan'da gerçekleştirildi. Toplantıda sahadaki durum, terörle mücadele, siyasi süreçteki son gelişmeler ve insani yardım konuları ele alındı. Taraflar, Suriye'nin siyasi birliğine ve toprak bütünlüğüne olan güçlü bağlılıklarını ve Astana formatının Suriye ihtilafının barışçıl çözümünde oynadığı öncü rolü vurguladılar. Sınır ötesi saldırılar ve sızmalar dâhil olmak üzere komşu ülkelerin ulusal güvenliğine tehdit oluşturan ayrılıkçı gündemlere karşı kararlılık dile getirildi. Ayrıca BM Güvenlik Konseyinin 2254 sayılı kararı doğrultusunda siyasi çözüm sürecinde ilerleme kaydetmeye yönelik taahhüt yinelen-di.<sup>2</sup>

ABD liderliğindeki koalisyon güçleri, kuzey Suriye'de gece düzenlediklerini baskında cihatçı grup DAES'in üst düzey bir liderini yakaladıklarını söyledi. Koalisyon açıklamasında, liderin adının Hani Ahmed el-Kurdi olduğu ve "deneyimli bir bomba üreticisi" olduğu belirtildi. Operasyonun "sivil zarar riskini en aza indirmek için titizlikle planlandığı" eklendi.<sup>3</sup>

### • Suriye Rejimi

Suriye Başbakanı Hüseyin Arnus, 6 Haziran Pazartesi tarihindeki İsrail hava saldırılarının yol açtığı hasarı değerlendirmek için Şam Havalimanı'nı ziyaret etti. Havaalanı saldırılar nedeniyle kapatılmaya zorlanmıştı. Arnus'un pistteki onarım çalışmalarını kontrol etmek için gerçekleştirdiği ziyarete bakanlar ve yetkililer eşlik etti.<sup>4</sup>

Suriye-Rusya Mültecilerin Dönüşü konulu 4. Ortak Toplantı Salı günü Şam'da faaliyetlerine başladı. Toplantı çerçevesinde Suriye ve Rusya tarafları arasında çeşitli alanlarda iş birliği anlaşmalarına varılacak. Konferans, uluslararası toplumu mültecilere uygun desteği sağlamaya ve yeniden yapılanma, sağlık, sosyal hizmetler ve mayın temizleme ile ilgili projeleri uygulayarak Suriye'ye desteğini artırmaya çağırıdı.<sup>5</sup>

1 <https://syrianobserver.com/news/75984/eu-to-syria-tv-safe-return-of-syrian-refugees-not-yet-achieved.html>

2 <https://www.aa.com.tr/en/world/meeting-on-syria-in-astana-process-held-in-kazakhstans-nur-sultan/2615478>

3 <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-61824059>

4 <https://english.alaraby.co.uk/news/syria-pm-calls-speedy-works-damascus-airport>

5 <https://syrianobserver.com/news/75959/4th-syrian-russian-meeting-on-return-of-refugees-starts-in-damascus.html>

### • Fırat'ın Doğusu

Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT), terör örgütü PKK'nın sözde Suriye özerk yönetimi merkez yürütme konseyi eş başkanı Suriyeli terörist Ferhat Derik kod adlı terörist Hüseyin Şibli'yi, Irak'ın Süleymaniye kentinde etkisiz hâle getirdi. MİT'in Türkiye-Irak sınırının 275 kilometre derinliğindeki operasyonu ile Süleymaniye'de etkisiz hâle getirilen Şibli'nin sözde Kandil yönetiminin Suriye'deki yapılanmasının önemli isimleri arasında gösterilen "Şahin Cilo" kod adlı Ferhat Abdi Şahin'in en yakınındaki isimlerden biri olduğu kaydedildi.<sup>6</sup>

Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan Kamışlı kentinde 2 yıl aradan sonra Suriye Kürtleri Ulusal Konseyi (SKUK) ile YPG güdümündeki sözde Suriye Demokratik Meclisi üyeleri bir araya geldi. Görüşmede iki tarafın, birlik çalışmaları ve diyalogların yeniden başlaması konusunda hemfikir olduğu belirtildi.<sup>7</sup>

Sincar'daki Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) sorumlularından Halef Halil, "PKK, Sincar'ın Hanesor Kampı'na yakın dağlık Bare bölgesinin vadisi ile Suriye'nin Haseke iline bağlı Hol bölgesi arasında 12 kilometre uzunluğunda bir tünel kazdı" şeklinde bir açıklamada bulundu. Terör örgütü PKK'nın, Irak'ın Musul kentine bağlı Sincar ilçesi ile Suriye'nin Haseke ili arasında kazdığı tünelden teröristlerin yanı sıra silah, askerî malzemeler ve patlayıcı maddelerin geçişini sağladığı belirtildi.<sup>8</sup>

ABD'ye ait iki yeni araç konvoyu 16 ve 19 Haziran günleri Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Suriye'nin Haseke ve Deyrizor vilayetlerinde bulunan Uluslararası Koalisyon üyelerine askerî ve lojistik malzeme taşıyan bu konvoyların ilki 76 tirdan, ikincisi ise yaklaşık 30 tirdan oluştu. Böylece ABD öncülüğündeki koalisyon güçleri, son 72 saat içinde Suriye'ye 100'den fazla tır sevkiyatı gerçekleştirmiş oldu.<sup>9</sup>

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Suriye Özel Temsilcisi Aleksandr Lavrentyev, Türkiye sınırları da dâhil olmak üzere Suriye'nin kuzeydoğusundaki saldırıları kınadıklarını ancak Türkiye'nin olası askerî operasyonunun söz konusu bölgedeki "ayrılıkçı grupları" harekete geçirebileceğinden duydukları endişe nedeniyle sorunların başka yollarla çözülmesi gerektiğini savundu.<sup>10</sup>

### • İdlib ve Harekât Bölgeleri

Milli Savunma Bakanlığından 16 Haziran'da yapılan açıklamada, "Şehitlerimizin kanını yerde bırakmadık, bırakmıyoruz, bırakmayacağız. Barış Pınarı ve Fırat Kalkanı bölgelerine yönelik

6 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/mit-teror-orgutu-pkknin-sozde-ust-duzey-yoneticisi-huseyin-sibliyi-etkisiz-hale-getirdi/2617210>

7 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/1806202212>

8 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kdpli-yetkili-pkk-irakin-sincar-ve-suriyenin-haseke-bolgeleri-arasinda-tunel-kazdi/2616111>

9 <https://www.syriahr.com/en/256443/>

10 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusya-turkiye-sinirlari-da-dahil-suriyenin-kuzeydogusundaki-saldirilari-kiniyoruz/2615621>

saldırı hazırlığı yapan 4 PKK/YPG'li terörist etkisiz hâle getirildi. Mücadelemiz en son terörist etkisiz hâle getirilinceye kadar kararlılıkla devam edecek” ifadelerine yer verildi. MSB tarafından benzer bir açıklama da 19 Haziran'da yapıldı. Yapılan açıklamada, TSK'nın önleyici operasyonları sonucunda Barış Pınarı bölgesine saldırı hazırlığındaki 4 YPG'linin etkisiz hâle getirildiği belirtildi.

## ■ IRAK GÜNDEMİ

### • Siyaset

Irak Dışişleri Bakanı Fuat Hüseyin, Bağdat'ın, İran ve Suudi Arabistan arasında uzlaşma için çalışmaya devam edeceğini söyledi. Hüseyin, İranlı mevkidaşı Hüseyin Emir Abdullahiyan ile telefonda görüştü. Abdullahiyan, Suudi Arabistan ile yapılan son görüşmelerin “olumlu” geçtiğini söyledi.<sup>11</sup> Görüşmede ele alınan diğer konuların ise ABD-İran ilişkileri ve İran ile P5+1 ülkeleri arasında geçen müzakereler olduğu belirtildi.<sup>12</sup>

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) hükûmetine bağlı bir heyetin, Türkiye'deki yetkililerle bir dizi temasta bulunmak üzere Ankara'ya geldiği bildirildi. Heyette IKBY Bakanlar Kurulu Divanı Başkanı Umid Sabah, Ticaret ve Sanayi Bakanı Kemal Muslim, Ulaştırma ve İletişim Bakanı Ano Cevher ve Yatırım Kurulu Başkanı Muhammed Şukri'nin yer aldığı belirtildi. Görüşmelerde ekonomik ilişkiler ve her iki ülke vatandaşlarının gidiş gelişlerinin kolaylaştırılması meselelerinin ele alındığı belirtildi.<sup>13</sup>

2 Haziran 2022'de Irak Petrol Bakanı İhsan Abdulcabbar'ın Suudi Arabistan'ı ziyareti esnasında gündeme gelen elektrik aktarım projesine dair mutabakat zaptının, 14 Haziran tarihi itibarıyla Kral Selman bin Abdülaziz el-Suud başkanlığında düzenlenen bakanlar kurulu toplantısında onaylandığı belirtildi.<sup>14</sup> Projenin temelleri 2022 yılının Ocak ayında atılmıştı.

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, ABD'nin yeni Irak Büyükelçisi Alina L. Romanowski ile bir araya geldi. ABD ile IKBY arasındaki ilişkilerin konuşulduğu görüşmede, Washington'ın Erbil'e desteğinin devam etmesine vurgu yapıldı. ABD'nin Erbil Başkonsolosu Robert Palladino'nun da hazır bulunduğu görüşmede değerlendirilen konulardan bir diğeri ise Erbil-Bağdat ilişkileri oldu.<sup>15</sup>

Irak'taki Şii dinî merci Ayetullah Ali el-Sistani'nin Sözcüsü Ahmet Safi, Irak'ta fitnenin bittiğini söyleyenlerin hayal gördüğünü söyledi. Safi, Haşdi Şaabi'nin kuruluş yıl dönümü vesilesiyle yaptığı açıklamada en tehlikeli konunun halkın bilinç düzeyinin düşmesi olduğunu belirterek kulaklarını tıkayan bir halkın bataklığa girmeye mahkûm olduğunu ifade etti.<sup>16</sup>

11 <https://english.alaraby.co.uk/news/iraq-says-will-keep-pushing-iran-saudi-reconciliation>

12 <https://ina.iq/eng/20123-hussein-iraq-supports-the-saudi-iranian-talks-in-baghdad.html>

13 <https://www.basnews.com/tr/babat/760362>

14 <https://shafaq.com/ar/اقتصاد/الحكومة-السعودية-تصوت-بالموافقة-على-مذكرة-تفاهم-مع-العراق-في-مجال-الربط-الكهربائي>

15 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Leader-Barzani-receives-the-US-ambassador-to-Baghdad>

16 <https://www.basnews.com/tr/babat/760355>

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) lideri Mesut Barzani, Suriye Kürt Ulusal Konseyinden (ENKS) üst düzey bir heyeti Erbil Selahattin'deki konutunda kabul etti.<sup>17</sup> Görüşmede Barzani, Suriye'de Kürtlerin durumuyla ilgili değerlendirmelerde bulunurken, Kürtlerin Suriye'nin kuzeyini terk etmemesi çağrısında bulundu.<sup>18</sup>

Sadr Hareketi'nin lideri Mukteda es-Sadr, talimat vererek parlamentodan istifa etmelerini sağladığı Sadr Bloku milletvekilleriyle bir araya geldi. Sadr, tıkanıklığa giren siyasi süreçte tekrar dâhil olması için yolsuzluk yapan siyasetçilerin, siyasetten çekilmesi gerektiğini belirtti. Sadr, siyasetten çekilme sebebinin de yolsuzluğa bulaşan siyasetçilerle uğraşmak istememesinden kaynakladığını ifade etti.<sup>19</sup>

Irak Başbakanı Mustafa Kazımi, 16 Haziran'da Şii Koordinasyon Çerçevesi yetkilileriyle görüştü. Görüşmede; siyasi ve askerî konular ele alınırken Türkiye'nin Irak'ta terör örgütü PKK'ya karşı gerçekleştirdiği operasyonlar da değerlendirildi. Ayrıca görüşmede Irak'taki hükûmet krizi ve siyasi diyalog süreci de ele alındı.<sup>20</sup>

#### • Güvenlik

Yezidi Kürt Kadın Aktivist Suham Seid yaptığı açıklamada, terör örgütü PKK'ya bağlı silahlı teröristlerin Sincar'da bir üslerini hastaneye yakın bir yere kurduklarını ve sivil vatandaşları tehlikeye attıklarını belirtti. Suham Seid açıklamasının sonunda, PKK'nın Sinuni'de, trafik polis merkezine, kontrol noktasına ve Türkiye tarafından bombalanan "Ezidhan Üssü"ne sahip olduğunu belirtti.<sup>21</sup>

Sincar'daki KDP sorumlularından Halef Halil ile Irak'taki Yezidi Demokrat Partisi Genel Sekreteri ve Ezidhan Güçleri Sorumlusu Haydar Şeşo, PKK'nın bölgedeki tünellerine ve Haşdi Şaabî ile PKK ilişkisine dair açıklamalar yaptı. KDP'li yetkili Halil, "PKK, Sincar'ın Hanesor Kampı'na yakın dağlık Bare bölgesindeki vadi ile Suriye'nin Haseke iline bağlı Hol bölgesi arasında 12 kilometre uzunluğunda bir tünel kazdı" ifadelerini kullandı. PKK'luların bu tünelden çok rahat bir şekilde gidip gelebildiğini aktaran Halil, örgütün bu tünelden Sincar ile Hol arasında silah, askerî malzemeler ve patlayıcı maddelerin de geçişini sağladığına dikkati çekti. Halil, PKK'nın Sincar'da aylık maaşını, yiyecek ihtiyaçlarını ve askerî ihtiyaçlarını Haşdi Şaabî'den temin ettiğini belirtti.<sup>22</sup>

Irak Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'nin Sincar'da düzenlediği Silahlı İnsansız Hava Aracı (SİHA) operasyonu ile ilgili açıklama yaptı. Irak Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan yazılı açıklama-

<sup>17</sup> <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/180620229>

<sup>18</sup> <https://www.basnews.com/tr/babat/760579>

<sup>19</sup> <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sadr-sets-one-condition-to-re-engage-in-the-political-process>

<sup>20</sup> <https://ina.iq/eng/20124-pm-meets-coordination-framework.html>

<sup>21</sup> <https://www.basnews.com/tr/babat/760234>

<sup>22</sup> <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kdpli-yetkili-pkk-irakin-sincar-ve-suriyenin-haseke-bolgeleri-arasinda-tunel-kazdi/2616111>

mada, Türkiye tarafından 15 Haziran'da Irak'ın Ninova vilayetine bağlı Sincar ilçesinin Sinuni nahiyesinde düzenlenen operasyonun Irak ordu ve güvenlik güçlerinin hayatlarına yönelik açık bir tehdit olduğu belirtildi.<sup>23</sup>

IKBY Peşmerge Bakanlığı, peşmergelere görev başındayken sosyal medya ağlarını kullanmamaları talimatını verdi. Açıklamada peşmergelerin sosyal medya ağlarında hesap açmalarını gerektiği belirtilirken, Peşmerge Bakanlığının aldığı önlemlere ve belirlediği kurallara uyulmasının önemine vurgu yapıldı.<sup>24</sup>

Terör örgütü PKK, "Salih Cizîr" kod adlı Hasan Adır'ın Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) 5 Haziran 2021 tarihinde düzenlediği hava saldırısında öldürüldüğünü açıkladı. Terörist Hasan Adır'ın, terör örgütünün sözde Mahmur genel sorumlusu "Dr. Hüseyin" kod adlı Selman Bozkur ile bu görevi koordineli yürüttüğü belirtiliyor.<sup>25</sup>

#### • Ekonomi

Irak Kuzey Petrol Şirketi tarafından yapılan yazılı açıklamada, terör örgütü IŞİD tarafından tahrip edilen Hemrin petrol sahasının yeniden onarılıp geliştirildiği ve oradaki ham petrol üretim kapasitesinin günlük 5 bin varile çıkarılacağı belirtildi. Hemrin sahası, Kerkük vilayetinin batısındaki Hemrin Dağları bölgesinde yer alıyor.<sup>26</sup>

Irak Elektrik Bakanlığı, Irak'ın İran'a olan doğal gaz borcunun ödenmesini sağlayan sürecinin fiilen başladığını duyurdu. Irak Elektrik Bakanlığı Sözcüsü Ahmet Musa, borçların Irak Ticaret Bankasından destek almak suretiyle iç borçlanma yoluyla ödenmeye başladığını duyurdu.<sup>27</sup>

IKBY hükûmeti; petrol üretimi ve pazarlaması için KROC ve KOMO adında iki petrol şirketi kurulacağını açıkladı. Erbil hükûmeti tarafından kurulacak şirketlerden birisi olan KROC'un, petrol ve gaz üretimiyle KOMO'nun ise petrol satış ve pazarlamasıyla ilgili çalışma yürüteceği belirtildi. Ayrıca şirketlerin Irak Ulusal Petrol Şirketi (SOMO) ile de koordineli faaliyet yürüteceği bildirildi. SOMO'nun iç tüzüğünün uygulanması, kararların ortak bir şekilde alınması ve IKBY'nin doğrudan şirketin katılımcısı olması gerektiğinin vurgulandığı açıklamada, SOMO'nun başkan yardımcısının Kürt olması ve IKBY'nin, şirketin kararlarında veto hakkına sahip olması gerektiği belirtildi.<sup>28</sup>

Irak-Türk İş Konseyi Başkanı Cafer Hamdani ile Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney'in bir araya geldiği aktarıldı. Söz konusu görüşmeye ilişkin sosyal medya hesabından

23 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/170620228>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/760336>

25 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/160620229>

26 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-kerkukteki-bazi-petrol-sahalarini-gelistirerek-uretim-kapasitesini-artiriyor/2617231>

27 <https://ina.iq/eng/20109-iraq-starts-paying-iran-the-gas-debts.html>

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/760418>

açıklamada bulunan Büyükelçi Güney, “Irak ile ticaretimizi “kazan-kazan” ilkesi çerçevesinde artırmaya kararlıyız. Irak-Türk İş Konseyi Başkanı Cafer Hamdani ile bu kararlığımızı teyit ettik” dedi.<sup>29</sup>

İran Kültürel Miras, Turizm ve El Sanatları Bakanı İzzetullah Zergami ile Iraklı mevkidaşı Hasan Nazım arasında İran’ın başkenti Tahran’da turizm iş birliğine ilişkin mutabakat zaptı imzalandı. İlgili zapt çerçevesinde, tarafların İran ve Irak arasında vizelerin kolaylaştırılması, otel inşa edilmesini ve turizm sektörüne yatırım yapılmasını amaçladıkları kaydedildi.<sup>30</sup>

#### • Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak’ta etkili olan kum fırtınası nedeniyle 13 Haziran’da, Uluslararası Bağdat Havalimanı’ndaki tüm uçuşların durdurulduğu bildirildi. Ayrıca kum fırtınası nedeniyle boğulma riski geçiren vatandaşların hastanelere kaldırıldığı kaydedildi. Yaşanan kuraklık ve çölleşme nedeniyle Irak’taki kum fırtınalarının bu yıl etkisini daha da arttırdığı gözlemlendi.<sup>31</sup>

Irak Sağlık Bakanlığı ülkede yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınının yeniden yayılma olasılığının olduğunu açıklayarak uyarıda bulundu. Bakanlık vatandaşlara sağlık önlemlerine uyma ve aşı olma çağırısı yaptı.<sup>32</sup>

## ■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

#### • Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan ve beraberindeki heyet, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne (KKTC) yapmış olduğu ziyaret kapsamında KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar, KKTC Meclis Başkanı Zorlu Töre ve KKTC Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu ile görüştü. Görüşmede Tatar, “bizleri ortak noktada bağlayan, gönül birliğimizi oluşturan ve pekiştiren Anadolu ve Türkiye sevgisidir. Güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti’yle bizler mücadelemizi daha başarılı bir şekilde sürdürebiliriz. Bu tarihî ziyareti çok anlamlı buluyorum. Biz gönül birliği içerisinde büyük Türk milletinin kopmaz parçaları olarak aramızdaki münasebetleri ve kardeşlik duygularını gelecek nesillerimize de aktararak güçlülüğümüzü pekiştireceğiz” dedi. Tatar’a teşekkür ederek konuşmasına başlayan Turan, “KKTC’deki Türklük mücadelesi, Irak Türkleri için bir ilham kaynağı olmuştur ve öyle de devam edecektir. Burası Alparslan Türkes’in ve Rauf Denктаş’ın diyarındır. Bu topraklarda her zaman Türklük mücadelesi sembolü olmuştur. ITC, Türkmeneli bölgesini temsilen davamızı anlatmak için bütün Türk cumhuriyetlerine ziyaret gerçekleştireceğiz. Biz Türklük davası ile güçlüyüz. Biz anavatanımız ile güçlüyüz” ifadelerini kullandı.<sup>33</sup>

29 <https://www.tebaajansi.com/irak/irak-turk-is-konseyi-baskani-hamdani-ile-guney-gorustu-h295707.html>

30 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/06/iran-and-iraq-sign-tourism-deal>

31 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/79165-Kum-firtinasi-Bagdat'ta-ucuslari-durdurdu>

32 <https://newsaf.cgtn.com/news/2022-06-18/Iraq-says-on-alert-for-possible-new-COVID-19-spread-1aWVoB0uhq0/index.html>

33 <https://www.tebaajansi.com/irak/itc-heyeti-ile-kktc-cumhurbaskani-tatar-gorustu-h295629.html>

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili ve Irak Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Erşat Salihi, Türkiye ziyaretleri kapsamında, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Efkân Ala, Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Destici ve Türkiye Cumhurbaşkanı Irak Özel Temsilcisi Veysel Eroğlu ile görüştü. Salihi görüşmeye ilişkin yaptığı açıklamada, iki ülke arasındaki ilişkilerin yanı sıra Irak ve Türkiye arasında su dosyasında iş birliği ve Irak'taki su kıtlığı krizi ele alındığını belirtti. Öte yandan Türkiye Cumhurbaşkanı Özel Temsilcisi Veysel Eroğlu, Türkiye'nin Irak'taki her kesimin yanında olduğunu dile getirdi. İki ülke arasındaki ortak su meselesine değinen Eroğlu, Irak ile su konusunda iş birliğine hazır olduklarını vurguladı.<sup>34</sup>

Selahaddin vilayetine bağlı Tuzhurmatu İlçe Kaymakamı Hasan Zeynelabidin'in yaptığı açıklamada, ilçede bazı tarafların 2017 yılında Irak Federal Güçleri tarafından sağlanan güvenlik ve istikrarı, akaryakıt ve elektrik kesintilerini fırsat bilerek bozmaya çalışmak istediklerini belirtti. Zeynelabidin, Tuzhurmatu'nun özellikle akaryakıt konusunda Irak'ın değer bölgelerine göre daha iyi bir seviyede olduğunu ve ilçede kargaşa çıkarmaya çalışanlara fırsat verilmeyeceğini açıkladı.<sup>35</sup>

Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi bünyesinde yer alan Türkmen partilerinin olağan toplantı düzenledikleri belirtildi. Toplantıda, Irak sahasındaki son siyasi gelişmeler ele alınarak Irak'ta hükümetin hâlen kurulmamasının olumsuz yönleri masaya yatırıldı. Toplantıya ilişkin konuşma yapan Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarıkahya "Sadr grubunun parlamentodan çekilmesinin ardından Irak'ta yaşanacak olayları ve siyasi dengeleri değerlendirmek ele aldık. Türkmen halkının çıkarını ön planda tutarak nelerin yapılması gerektiğini tartıştık. Bağdat ve diğer bölgelerde görev alacak Türkmenler için partiler olarak ortak aday listesi üzerinde fikir alışverişinde bulunduk. Toplantıda ayrıca, Kerkük valilik pozisyonu da ele aldık" ifadelerini kullandı.<sup>36</sup>

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük İl Başkanı Kahtan Vendavi başkanlığında Kerkük'te Türkmen Muhtarlarla toplantı düzenledi. Toplantıda, Kerkük'te vatandaşları ilgilendiren hizmet konuları ele alındığı belirtildi. Toplantıya ilişkin konuşma yapan Vendavi, "Kerkük'te Türkmen muhtarlarla periyodik olarak gerçekleştirdiğimiz toplantılarda bir araya gelerek onların talep, öneri ve şikâyetlerini dinlemeye, çözüm önerileri üretmeye yönelik konuları ele alındığı ve Türkmen vatandaşlara yönelik hizmet projelerinin önceliklerimiz arasında yer aldığını vurguladı.<sup>37</sup>

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro Üyesi Aydın Maruf, (Türkmenler ve Kota Seçim Sistemi" konulu konferansa katıldı. Maruf konferansta, "Türkmenler olarak IKBY Parlamentosunda kota sisteminin gözden geçirilmesini ve Türkmenlere ayrılan kota sayısının artırılmasını talep etmekteyiz" ifadelerini kullandı.<sup>38</sup>

34 <https://www.turkmenelitv.com/haberler/irak/item/37497-eroglu-turkiye-irak-ile-su-dosyasinda-tam-is-birligine-hazir.html>  
<https://twitter.com/Ersatsalihi/status/1536775738405396480/photo/1>

35 <https://shafaq.com/ar/مجمع/طوز-خورماتو-ليس-فر-نسا-حديث-عن-قتل-تظاهرات-مسيية>

36 <https://www.facebook.com/photo?fbid=333635422274296&set=pcb.333635438940961>

37 <https://www.facebook.com/photo?fbid=333168475654324&set=pcb.333168608987644>

38 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=600245594765523&set=pcb.600248978098518>



### • Güvenlik

Irak güvenlik kaynaklardan yapılan açıklamada, Irak Federal Güçleri tarafından Kerkük, Musul ve Diyala vilayetlerinde terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon başlatıldığı belirtildi. Başlatılan operasyona yönelik yapılan açıklamada, Kerkük'e bağlı Sergaran nahiyesinde 3; Musul'a bağlı Mahmur Dağı'nda 2 ve Diyala kırsalında 4 DAESH mensubunun öldürüldüğü, C4 patlayıcı ve çok sayıda mühimmatın ele geçirildiği açıklandı.<sup>39</sup>

Selahaddin Vilayetine bağlı Tuzhurmatu Polis Müdürlüğünden yapılan açıklamada, ilçe merkezinde uyuşturucu ve silah tacirlerine yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyon ile ilgili yapılan açıklamada, alınan istihbari bilgileri değerlendirerek ilçe merkezinde yer alan bir adrese polis güçleri tarafından baskın düzenlendiği ve silah ticareti yapan 1 kişinin yakalandığı açıklandı.<sup>40</sup>

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Çay Vadisi'nde konuşlu terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Irak Hava Kuvvetleri Komutanlığına bağlı savaş uçaklarının IŞİD militanları tarafından kullanılan 3 mağaranın imha edildiği açıklandı.<sup>41</sup>

### • Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Telaar İlçe Başkanlığına bağlı Kadın Teşkilatı Sorumlusu İman Efendi yaptığı açıklamada, ITC Telaar İlçe Teşkilatına bağlı Kale Bürosunda kadınlara yönelik bir kurs düzenlendiğini belirtti. Düzenlenen kursa ilişkin konuşma yapan Efendi, ayrıca önümüzdeki dönemde yapılacak parlamento ve yerel seçimlerde biyometrik seçmen kartının nasıl temin edileceği ve seçimlerde biyometrik kartla nasıl oy kullanılacağına yönelik katılımcıları bilgilendirdi. Kursta ayrıca Türkmen millî kimliği ve Telaar'deki çocukların Türk dilini öğrenmesinin teşvik edildiği açıklandı.<sup>42</sup>

## ■ IKBY GÜNDEMİ

### • Siyaset

13 Haziran'da Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Özel Temsilcisi ve BM Irak Yardım Misyonu (UNAMI) Başkanı Jeanine Hennis-Plasschaert ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ne (IKBY) bağlı siyasi taraflar arasında toplantı gerçekleştirildi. Toplantı, IKBY genel seçimleri için kurulması planlanan özel komisyona ilişkin ilk toplantı oldu. IKBY başkanlık binasında gerçekleştirilen toplantıda IKBY'nin altıncı dönem parlamento seçimleri ele alınırken, IKBY

39 <https://www.turkmenelitv.com/haberler/irak/item/37491-kerkuk-musul-ve-diyala-da-baslatilan-deas-operasyonlarinda-4-terrorist-olduruldu.html>

40 <https://alforatnews.iq/news/اعتقال-تاجر-اسلحة-في-طوز-خورماتو>

41 <https://almaalomah.me/2022/06/16/603829/>

42 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=149320167674496&set=pcb.149320284341151>

Bağımsız Yüksek Seçim ve Referandum Kurulunun (BYSRK) aktifleştirilmesi, IKBY Seçim Yasası'nın yeniden düzenlenmesi konuları da masaya yatırıldı. Bununla birlikte ilgili toplantıya Kürdistan Demokratik Partisi (KDP), Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu), Kürdistan Adalet Cemaati (Komal), Goran (Değişim) Hareketi, Kürdistan Sosyal Demokrat Partisi, Kürdistan Komünist Partisi ve Kürdistan İşçiler Partisi Seçim Kurulu temsilcileri katıldı.<sup>43</sup> Yeni Nesil Hareketi (YNH) ise bu konuların tartışılması gereken yerin parlamento olduğuna işaret ederek toplantıya katılmadı.<sup>44</sup>

ABD'nin yeni Bağdat Büyükelçisi Alina L. Romanowski, göreve başlamasının ardından IKBY'yi ziyaret ederek, KDP lideri Mesut Barzani'nin yanı sıra IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ve IKBY Başbakanı Mesrur Barzani ile bir araya geldi. ABD'nin Erbil Başkonsolosluğundan yapılan açıklamada, Romanowski'nin IKBY liderleriyle yaptığı görüşmede, ABD ile IKBY arasındaki güçlü ilişkilere vurgu yaptığı belirtildi. Ayrıca açıklamada Romanowski'nin, kurulacak olan Irak hükümetinin, IKBY ve Irak halkının yansıması olması gerektiğini ve iyi bir yönetimle halka hizmet etmeye hazır olması gerektiğini dile getirdiği kaydedildi.<sup>45</sup>

12 Haziran'da Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr'ın yayımladığı bir mektupla, Irak Parlamentosundaki Sadr Bloku milletvekillerinin istifa etmesi talimatını vermesinden bir gün sonra KDP lideri Mesut Barzani, sosyal medya hesabından konuya ilişkin açıklamada bulundu. Barzani açıklamasında, Sadr'ın kararına saygı duymakla birlikte bundan sonraki gelişmeleri takip edeceklerini belirtti.<sup>46</sup> Irak'ta 10 Ekim 2021 tarihinde yapılan genel seçimlerde, 73 sandalye kazanan Sadr grubu, 329 sandalyeli parlamentoda birinci parti olmuştu.

Irak Parlamentosunda, Sadr Bloku milletvekillerinin toplu istifasından iki gün sonra KYB Başkanı Bafel Talabani Bağdat'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Talabani siyasi liderlerin yanı sıra Irak Yüksek Yargı Konseyi Başkanı Faik Zeydan ile bir araya geldi. Yüksek Yargı Konseyi tarafından yapılan açıklamaya göre görüşmede, siyasi krizin anayasal ve yasal bağlamlara uygun olarak ele alınmasında yargının rolü ve tüm siyasi güçlere saygı gösterilmesi gereği ele alındı.<sup>47</sup> Öte yandan 14 Haziran'da Talabani başkanlığında KYB heyeti, Şii Koordinasyonu Çerçevesi, Azim Koalisyonu ve Babilon Hareketi'nden yetkililerle bir araya geldi. Irak'ta kurulması planlanan yeni hükümete ilişkin konuların masaya yatırıldığı toplantıda, Irak'ın bütün siyasi tarafları müzakerelere davet edilerek söz konusu tarafların yeni hükümetin kurulma sürecine katılmaları istendi.<sup>48</sup>

43 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1306202228>

44 <https://nrttv.com/detail/11772>

45 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/79309-ABD'nin-Erbil-Başkonsolosluğu'ndan-yeni-büyükelçinin-Erbil-temaslarına-iliskin-aciklama>

46 <https://esta.krd/165963/>

47 <https://www.ina.iq/kurd/29906--.html>

48 <https://esta.krd/166434/>

Irak Parlamentosu KDP Milletvekili Amanc Herki, parlamentoda Kürtçe tercümanın hazır bulunması için 19 Mayıs'ta Irak Parlamento Başkanlığına verdiği önerenin kabul edildiğini açıkladı. Herki, önerge için gerekli olan 65 vekilin imzasını aldıklarını, aralarında Sadr Grubu ve Sünnilerin de olduğu 20 Arap vekilin önergeye destek vererek imza attığını belirtti. Irak Anayasası'nın dördüncü maddesinde Arapçanın yanı sıra Kürtçenin de devletin resmî dili olduğuna vurgu yapılıyor. Ayrıca, parlamentoda 2014 yılında kabul edilen yasada, federal kurumlarda Kürtçe ve Arapça dilleri arasında eşitliğin sağlanması gerektiğinin altı çiziliyor.<sup>49</sup>

#### • Güvenlik

Erbil'in Ankava ilçesinde bir insansız hava aracının (İHA) düştüğü kaydedildi. Konuya ilişkin açıklamada bulunan IKBY Terörle Mücadele Birimi, 15 Haziran'da "gözlem amacıyla" kullanılan bir İHA'nın teknik bir arıza nedeniyle Ankava ilçesindeki bir internet kulesine çarparak düştüğünü belirtti. Söz konusu olayda herhangi bir can veya mal kaybının yaşanmadığının altı çizilen açıklamada, durumun herhangi bir tehlikeye de yol açmadığı belirtildi.<sup>50</sup>

#### • Ekonomi

IKBY petrol istasyonlarında benzin fiyatlarının giderek yükseldiği kaydedildi. En son elde edilen verilere göre, bir litre benzin fiyatının bin 200 dinar ile bin 400 dinar arasında değiştiği gözlemlendi. Konuya ilişkin açıklamada bulunan IKBY Sözcüsü Cutyar Adil, "Yüksek benzin fiyatları sorunu 72 saat içinde çözülecek. Benzin ithal eden şirketlerden alınan birden fazla vergi kaldırılacak." açıklamasında bulundu. Ancak sorunun hâlâ çözülmediği kaydedildi.<sup>51</sup>

12 Haziran'da IKBY Parlamentosu, yükselen gıda fiyatlarına ilişkin özel bir oturum düzenledi. Oturuma Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ile Doğal Kaynaklar Bakanlığı heyetleri çağırıldı. İki heyet tarafından konuya ilişkin raporlar sunuldu. Raporlarda; Rusya-Ukrayna savaşı, Irak ve IKBY'de devam eden istikrarsızlık, ham madde fiyatlarında yükselme ve üretimde dengesizlik nedeniyle gıda fiyatlarının iki kattan fazla arttığı belirtildi.<sup>52</sup> Öte yandan oturumda söz alan IKBY Ticaret ve Sanayi Bakanı Kemal Müslim, yurt dışından ithal edilen yağ, pirinç, şeker ve un başta olmak üzere 14 çeşitli gıdaya yönelik gümrüğün kaldırılması kararının 17 Nisan'dan 17 Haziran tarihine kadar uzatılması talebinde bulundu. Ayrıca oturum sonunda, yükselen gıda fiyatları konusunda gerekli önlemin alınması için bir komisyonun kurulduğu duyuruldu.<sup>53</sup>

49 <https://www.rudaw.net/sorani/middleeast/iraq/120620227>

50 <https://www.ina.iq/kurd/29911--.html>

51 <https://www.ina.iq/kurd/29923--72-.html>

52 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/221696-دەکتا-نەرخ-ئاوتوتۆن-دەکتا-پەڕ لەمەن-گەڕانی-بازار-و-بەرزبوونەوهی-نەرخ-ئاوتوتۆن-دەکتا>

53 <https://www.peyam.net/Details/31461>

### • Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgını vaka sayısı 439 bin 84'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7 bin 451 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 430 bin 849'a ulaştığı kaydedildi.<sup>54</sup>

## ■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

### • Suudi Arabistan

Suudi Arabistan, 19 Yemen vatandaşını ve kurumu terör listesine eklediğini duyurdu. 8 Yemen vatandaşının ve 11 kurumun Husilerin finansal aktivitelerinin yürütülmesine dâhil olmaktan listeye eklendiği belirtildi. Bazılarının ise El-Kaide terör örgütü ve İran Devrim Muhafızları ile bağlantılı olduğu aktarıldı. Riyad'ın listeye eklenen kişi ve kurumları Husilere silah sağlamaktan, para ve petrol kaçakçılığı yapmaktan dolayı suçladığı belirtildi.<sup>55</sup>

ABD Başkanı Joe Biden'ın 14-15 Temmuz tarihlerinde Suudi Arabistan'ı ve İsrail'i ziyaret edebileceği belirtildi.<sup>56</sup>

Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdülaziz bin Selman, Rusya'da gerçekleşen St. Petersburg ekonomi forumunda Rusya Başbakan Yardımcısı Alexander Novak ile bir araya geldi. Abdülaziz bin Selman'ın resmî olarak foruma davetli olmadığı, prensin ve Novak'ın bir görüşme odasında görüldüğü aktarıldı. Rusya'nın pek çok ortağının etkinliğe katılım göstermediğine dikkat çekildi.<sup>57</sup>

### • Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Şeyh Tahnun bin Zayid Al Nahyan, İngiltere'ye ziyarette bulunarak Başbakan Boris Johnson ile bir görüşme gerçekleştirdi. Tahnun bin Zayid, kamu ve özel sektörden önemli iş insanları ile de bir araya geldi. Görüşme sırasında taraflar ikili ilişkilerin gelişmesi ve ekonomik zorlukların aşılması üzerinde durdu. Tarafların gıda güvenliği ve küresel tedarik zincirine de odaklandığı, iki ülke arasında yatırımın artmasına yönelik fırsatları değerlendirdiği belirtildi.<sup>58</sup>

BAE Genelkurmay Başkanı Korgeneral Hamad Muhammed Al Thani Al Rumaiti, Mısır Savunma ve Askerî Üretim Bakanı General Muhammed Zaki ile Mısır'da bir araya geldi. Tarafların bölgesel ve uluslararası meseleleri değerlendirdiği, bölgedeki güvenlik ve istikrara

54 [https://m.facebook.com/story.php?story\\_fbid=391824386309240&id=100064450459235](https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=391824386309240&id=100064450459235)

55 <https://www.middleeastmonitor.com/20220615-saudi-arabia-adds-19-yemeni-individuals-entities-to-terror-list/>

56 <https://www.ft.com/content/53fd02c5-4392-4347-9c9c-97596dfc8d4d>

57 <https://www.reuters.com/markets/commodities/saudi-arabia-energy-minister-holds-talks-with-russian-deputy-pm-st-petersburg-2022-06-16/>

58 <https://www.wam.ae/en/details/1395303057024>

etkilerini incelediği belirtildi. İki ülke arasındaki askerî iş birliğinin geliştirilmesi hakkında da görüşüldüğü aktarıldı.<sup>59</sup>

BAE Devlet Başkanı Diplomatik Danışmanı Enver Gargaş, Avrupa Birliği'nin Afganistan Özel Temsilcisi Thomas Nicholson ve AB'nin BAE Büyükelçisi Andrea Matteo Fontana ile bir araya geldi. Tarafların Afganistan'daki son gelişmeleri ve durumu değerlendirdiği, insani krize bir çözüm bulmak için uluslararası girişimlere değindiği ve AB ile BAE arasında bu bağlamda iş birliğinin artırılmasına odaklandığı belirtildi.<sup>60</sup>

#### • Katar

Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro, Katar'a ziyarette bulunarak Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Thani ile bir araya geldi. İki ülke arasında çeşitli alanlarda ilişkilerin geliştirilmesi için tarafların umutlu ve istekli olduğu dile getirildi. Özellikle enerji, ekonomi, yatırım, tarım ve turizm alanlarına odaklandığı aktarıldı. Bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında liderlerin görüş alışverişinde bulunduğu belirtildi.<sup>61</sup>

QatarEnergy tarafından Kuzey Alanı projesi için ikinci ortağın İtalyan petrol ve gaz şirketi Eni olduğu duyuruldu. QatarEnergy CEO'su Saad Sherida Al-Kaabi ve Eni CEO'su Claudio Descalzi tarafından duyurulan söz konusu anlaşma ile beraber Eni'nin yeni ortak şirkette %25 hisseye sahip olacağı belirtildi. Kuzey Alanı projesinin ise %12.5'inin Eni'ye ait olacağı aktarıldı. QatarEnergy'nin söz konusu projedeki ilk ortağı ise Fransız şirket TotalEnergies olmuştu.<sup>62</sup>

#### • Kuveyt

Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro, Ulusal Meclis Başkanı Merzuk el-Ganim ile bir araya geldi. Maduro, Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Al-Muhammed Al Sabah ve OPEC Genel Sekreteri Heysem Al-Shais ile de görüştü.<sup>63</sup> Maduro, Kuveyt Başbakanı Şeyh Sabah Halid Al-Hamad Al-Sabah tarafından makamında ağırlandı. Görüşmelerde ikili ilişkilerin ve iş birliğinin artırılmasına odaklanıldığı belirtildi.<sup>64</sup>

#### • Umman

Umman Sultanı Heysem bin Tarık tarafından yayımlanan kraliyet kararı ile kabinede bazı değişiklikler gerçekleştirildi. Buna göre, uzun zamandır petrol bakanı olarak hizmet eden Muhammed bin Hamed Al-Rumhi, görevinden alındı ve yerine Heysem bin Tarık tara-

59 <https://www.wam.ae/en/details/1395303057800>

60 <https://www.wam.ae/en/details/1395303057660>

61 <https://dohanews.co/venezuelas-maduro-meets-qatari-amir-in-doha/>

62 <https://dohanews.co/qatarenergy-names-italys-eni-as-second-partner-in-north-field-east-project/>

63 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3042003&Language=en>

64 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3042017&Language=en>

findan Salim al-Aufi'nin atandığı duyuruldu. Petrol mühendisi olan al-Aufi'nin 2013'ten beri Enerji ve Maden Bakanlığında müsteşar olarak görev aldığı belirtildi.<sup>65</sup>

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, BM Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg ve Umman'ın BM Temsilcisi Dr. Muhammed Awad Al Hasan arasında bir görüşme gerçekleşti. Görüşmede Guterres, Heysem bin Tarık'ın ve Umman hükûmetinin Yemen'de güvenliğin ve istikrarın sağlanması yönündeki çabalarını takdir ettiklerini belirtti.<sup>66</sup>

#### • Bahreyn

Bahreyn Kralı Hamad bin İsa el-Halife, Mısır'a gerçekleştirdiği ziyarette Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah el-Sisi ile bir araya geldi. İki liderin ülkeleri arasındaki tarihî ilişkileri değerlendirdiği, iş birliğini artırmanın yollarına odaklandığı belirtildi. Tarafların bölgesel ve uluslararası gelişmeleri değerlendirdiği aktarıldı.<sup>67</sup>

Bahreyn Dışişleri Bakanı Dr. Abdullatif bin Raşid Al Zayani, İngiltere Dışişleri Bakanlığında Asya ve Ortadoğu'dan Sorumlu Devlet Bakanı Amanda Milling ile bir araya geldi. Görüşmede Bahreyn Kralı Hamad bin İsa'nın geçen ay İngiltere'ye gerçekleştirdiği başarılı ziyaret değerlendirildi. Tarafların iki ülke arasındaki iş birliği alanları üzerine görüşüldü belirtildi. Abdullatif bin Raşid ve Milling'in bölgedeki siyasi ve güvenlik alanındaki gelişmeleri değerlendirdiği; Yemen, İran ve Ukrayna'ya odaklandığı aktarıldı. Bahreyn-İngiltere bakanlık çalışma grubunun on dördüncü toplantısının gerçekleştiği; güvenlik ve ticaret alanında iş birliği, insan haklarının korunması, sağlık, eğitim ve araştırma gibi konulara odaklanıldığı belirtildi.<sup>68</sup>

#### • Yemen

Yemen Başkanlık Yönetimi Konseyi Başkanı Raşid el-Alimi, Katar'ı ziyaret ederek Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Thani ile bir araya geldi. Tarafların Yemen'deki son gelişmeler ve endişeler üzerine görüşüldü aktarıldı. İkili ilişkilerin de değerlendirildiği görüşmede ilişkileri çeşitli alanlarda güçlendirmenin yollarına odaklanıldı. İki liderin bölgesel ve uluslararası meseleler üzerine konuştuğu belirtildi.<sup>69</sup>

Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon ve Husi hareketi arasındaki görüşmelerin devam ettiği kaynaklar tarafından belirtildi. Görüşmelerin devam etmesi, ABD ve BM tarafından

65 <https://www.argusmedia.com/en/news/2341902-oman-names-new-energy-minister-in-cabinet-reshuffle?backToResults=true#:~:text=Oman's%20sultan%2C%20Haitham%20bin%20Tariq,source%20familiar%20with%20the%20matter>

66 <https://timesofoman.com/article/117964-un-secretary-general-lauds-oman-for-its-efforts-in-yemen>

67 <https://www.bna.bh/en/HMKingmeetswithEgyptianPresident.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDp0juz8BQGH0BF%2fdSKc0%2bQg%3d>

68 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinistermeetsBritishMinisterofStateforAsiaandMiddleEast.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDqMyLK91U8E2g6l1rdsaZiY%3d>

69 <https://dohanews.co/yemen-presidential-council-chairmans-trip-to-qatar-could-reflect-future-doha-role-in-talks-analyst/>

olumlu karşılandı. Suudi Arabistan ve Husi yetkililer arasında çevrimiçi gerçekleşen görüşmelerde ilerleme kat edildiği takdirde Muskat'ta yüz yüze görüşme gerçekleştirilebileceği belirtildi. Taraflardan bu konu hakkında yorumda bulunulmadığı aktarıldı.<sup>70</sup>

## ■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

### • Mısır

AB Komisyonu Başkanı Von der Leyen ile İsrail Başbakanı Naftali Bennett, Batı Kudüs'te gerçekleştirecekleri ikili görüşme öncesi ortak bir basın toplantısı düzenlemiştir. Toplantıda Von der Leyen, Avrupa'ya doğal gaz tedarikini artırmak için 15 Haziran'da AB, Mısır ve İsrail arasında enerji mutabakat muhtırası anlaşması imzalanacağını duyurmuştur. İsrail'den Mısır'a doğal gaz boru hattı kurulacağını ve Mısır'da sıvılaştırılan doğal gazın Avrupa'ya ulaştırılacağını kaydeden Von der Leyen, bunun yanı sıra çevre dostu yeşil enerji üzerinde ortak çalışma yürütülmesi gerektiğinin altını çizmiştir.<sup>71</sup>

İsrail Kamu Yayın Kuruluşunun (KAN) haberine göre, İsrail Enerji Bakanı Karine Elharrar, Kahire'ye giderek Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi ile İsrail gazının Mısır üzerinden Avrupa'ya gönderilmesi konusunu görüşmüştür. Mısır Cumhurbaşkanlığından ise İsrail enerji bakanıyla gerçekleştirilen görüşmeye ilişkin detaylı bir açıklama yapılmamıştır. Mısır Petrol ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı da "Doğu Akdeniz Doğal Gaz Forumu'nun 15 Haziran tarihinde Mısır'da gerçekleştirileceğini" duyurmuştur.<sup>72</sup>

Mısır Seferberlik ve İstatistik Kurumunun resmî verilerine göre, 2020 yılında yaklaşık 12 buçuk milyon ton buğday ithal eden Mısır, dünya genelinde en çok buğday ithal eden ülke olmuştur. Mısır Tarım Bakanlığının verilerine göre geçen yıl 13,3 milyon ton buğday ithal eden Mısır'ın en büyük tedarikçisi 8,96 milyon ton ile Rusya oldu.<sup>73</sup>

AB-Mısır Ortaklık Konseyi Toplantısı, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ve Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şükri'nin başkanlığında Lüksemburg'da yapılmıştır. Toplantıya Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendias da katılmıştır. Toplantıdan önce basına açıklama yapan Borrell, Rusya-Ukrayna savaşının birçok şeyi bozduğunu, gıda güvenliğinin de bunlar arasındaki en önemli konulardan biri olduğunu söylemiştir. Borrell, "AB, gıda güvenliği konusunda masaya ciddi miktarda para koydu. Mısır bundan en çok faydalananlardan olacak. Sadece Mısır için 100 milyon eurodan bahsediyoruz. Gelecek 7 yıl içinde

70 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-yemens-houthis-resume-direct-talks-sources-say-2022-06-14/>

71 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-misir-ve-israil-arasinda-avrupaya-gaz-tedariki-icin-anlasma-imzalanacak/2613818>

72 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-misir-ve-israil-arasinda-avrupaya-gaz-tedariki-icin-anlasma-imzalanacak/2613818>

73 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/lubnan-misir-ve-libyada-ukrayna-rusya-savasi-nedeniyle-bugday-krizi-endisesi-yasaniyor/2616933>

tüm bölgenin alacağı miktar 1 milyar avroyu bulacak. Ancak çok acilen, gelecek haftalar veya aylar içinde, tarımın desteklenmesi ve karşı karşıya kalacağımız zor zamanlar için gıdanın stoklanması konusunda Mısır 100 milyon euro alacak” şeklinde konuşmuştur.<sup>74</sup>

#### • Libya

Mısır’ın başkenti Kahire’de Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde gerçekleştirilen Libya Devlet Yüksek Konseyi ve Temsilciler Meclisinin (TM) ortak komite istişarelerinin sonuna gelinmiştir. Devlet Yüksek Konseyi ve TM heyetleri, seçimlerle ilgili anayasal çerçeve oluşturma amacıyla yürütülen istişarelerin üçüncü ve son turu için 12 Haziran’da Mısır’ın başkenti Kahire’de toplanmıştır. BM Libya Özel Temsilcisi Stephanie Williams’ın başkanlık ettiği Devlet Yüksek Konseyi ve TM ortak komite istişarelerinin son turunda, önceki turlarda çözülme ulaşmayan konular ele alınmıştır.<sup>75</sup>

UNSMIL, “Uluslararası Nefret Söylemiyle Mücadele Günü” dolayısıyla Twitter hesabından bir açıklama yayımlamıştır. Açıklamada, Libya’da nefret dilinin, kutuplaştırmak, karalamak ve hakaret için kullanıldığı belirtilerek, bu söylem kınanmıştır. Ayrıca UNSMIL’in, tüm vatandaşların görüşlerini barışçıl bir şekilde ifade edebilmesi hakkına bağlı olduğu vurgulanmıştır. BM Genel Kurulu 18 Haziran’ı Uluslararası Nefret Söylemiyle Mücadele Günü olarak ilan etmişti.<sup>76</sup>

Libya Ulusal Birlik Hükûmeti Petrol ve Gaz Bakanlığından yapılan yazılı açıklamada petrol üretiminde gerçekleşen düşüşle ilgili kısa bilgi verilmiştir. Açıklamada, protestolar nedeniyle petrol sahaları ve limanların kapalı kalmasının üretimi etkilediği, yalnızca Hamade, El-Vefa ve El-Bahriyye petrol sahalarında üretimin yapıldığı belirtilmiştir. Bu üç petrol sahasından ise günlük toplam 100 bin ila 200 bin varil ham petrol üretildiği ifade edilmiştir. Libya’da normal şartlarda günde 1,2 milyon varil ham petrol üretilebiliyorken, bu miktar kapalı kalan sahalar nedeniyle ciddi şekilde düşmüş durumda.<sup>77</sup>

#### • Cezayir

Cezayir Dışleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Dışleri Bakanı Ramtan Lamamra’nın, Fransız mevkidaşı Catherine Colonna ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Açıklamada bakanların iki ülke arasındaki ilişkileri ve bölgesel gelişmeleri görüştikleri aktarılmıştır. Fransa Dışleri Bakanlığında yapılan açıklamada ise görüşmelerde Cezayir ile İspanya arasındaki krizle ilgili gelişmelerin ele alındığı belirtilmiştir.<sup>78</sup>

74 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-misira-gida-guvenligi-icin-100-milyon-avro-verecek/2617632>

75 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-daki-taraflarin-kahiredeki-gorusmelerinde-sona-gelindi/2617018>

76 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmden-libyadaki-nefret-soylemine-kinama-/2617031>

77 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyada-ham-petrol-uretiminde-sert-dusus-yasandi/2617444>

78 <https://www.middleeastmonitor.com/20220614-algeria-france-foreign-ministers-discuss-crisis-with-spain/>



Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun, ülke tarihinde ilk defa İngilizcenin yabancı dil olarak ilkokullarda öğretilmesi talimatı vermiştir. Cezayir hükûmetinden yapılan yazılı açıklamaya göre, Cumhurbaşkanı Tebbun başkanlığında başkent Cezayir’de düzenlenen kabine toplantısında ülkenin eğitim sistemi masaya yatırılmıştır. Açıklamada, Tebbun’un, “uzmanlar tarafından yapılan geniş kapsamlı çalışma çerçevesinde birincil aşamadan başlayarak İngilizce dilinin eğitim müfredatına alınması talimatı verdiği” belirtilmiştir. Toplantı ve sonuçları hakkında daha fazla ayrıntıya yer verilmeyen açıklamada, İngilizcenin Fransızca ile birlikte ilkokul müfredatında ikinci yabancı dil olacağı kararının alındığına vurgu yapıldı. Arapçanın birinci, Berbericenin (Amaziğ dili) ikinci resmî dil olduğu Cezayir’de, Fransızca da halk tarafından geniş bir şekilde kullanılıyor.<sup>79</sup>

#### • Fas

Fas Ulusal İnsan Hakları Konseyi, Ukrayna tarafında savaşıyor Fas asıllı Brahim Saadoun hakkında verilen ölüm cezasının infaz edilmemesi için Rusya’ya harekete geçme çağrısında bulunmuştur. İnsan Hakları Ulusal Konseyinin Başkanı Amine Buayyaş, Konseyin başkent Rabat’ta düzenlenen 8. Genel Kurul toplantısında konuya ilişkin açıklamada bulunmuştur. Buayyaş, Saadoun hakkında Rusya yanlısı ayrılıkçıların kontrol ettiği Donetsk bölgesinde verilen ölüm cezasının infaz edilmemesi için ulusal insan hakları kurumlarıyla iletişime geçtiklerini belirtmiştir. Buayyaş, Ukrayna’nın Ulusal İnsan Hakları Kurumunun kapatılması nedeniyle konuyla ilgili olarak Rusya İnsan Hakları Kurumuyla iletişime geçtiklerini ve Saadoun’un temyiz sürecinde adil yargılanmadan yararlanması için çaba sarf edilmesini istediklerini kaydetmiştir. Donetsk’teki sözde mahkemede, Ukrayna tarafında savaşıyor Aiden Aslin ve Shaun Pinner adlı iki İngiltere, Brahim Saadoun isimli Fas vatandaşı 3 yabancı askerin duruşması görülmüştü. Söz konusu askerlerin, bölge yönetimini devirmeye yönelik girişimde bulunduğu hükmüne varan mahkeme, 3 yabancı askerî idama mahkûm etmişti.<sup>80</sup>

#### • Tunus

Tunus Genel İşçi Sendikasının (UGTT) geçen hafta duyurmuş olduğu genel grevi 17 Haziran Cuma günü başlamıştır. Grev, 159 devlet kurum ve kuruluşunda gerçekleşmiştir. Öte yandan greve Nahda’dan destek gelmiştir.<sup>81</sup> Nahda Lideri Raşid Gannuşî’nin danışmanı Riadh Chaibi yaptığı açıklamada grevin ülkede yaşanan sosyal krizin bir yansıması olduğunu vurgulamıştır.<sup>82</sup>

6 Haziran’da greve başlayan Tunuslu hakimler grevlerini sürdürmektedir. Grev Emel Partisi tarafından düzenlenen gösteriyle destek verilmiştir. 25 Temmuz’da düzenlenecek yeni

79 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-de-ilk-defa-ilkokul-mufredatina-ingilizce-de-eklendi/2617652>

80 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fastan-ukrayna-adina-savasan-fasli-gencin-idam-edilmemesi-icin-rusyaya-cagri/2617049>

81 <https://www.france24.com/en/live-news/20220616-tunisia-union-confronts-president-with-nationwide-strike>

82 <https://www.france24.com/en/live-news/20220616-tunisia-union-confronts-president-with-nationwide-strike>

anayasa referandumunu protesto eden göstericiler, 6 Haziran'dan bu yana Cumhurbaşkanı Kays Said'in yargı mensuplarını görevden alana kararnamesine karşı genel grev düzenleyen hakimlere destek çağrısında bulunmuşlardır.<sup>83</sup>

<sup>83</sup> <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-ta-yeni-anayasa-icin-duzenlenecek-referandum-protesto-edildi/2617557>